

INFORMACIJOS TEIKIMO GAIRĖS ŽINIASKLAIDOS IR VIEŠOJO SEKTORIAUS ATSTOVAMS (Gairės dėl informacijos, kuria disponuoja viešajame sektoriuje veikiančios institucijos ir kurioje esama asmens duomenų, teikimo žiniasklaidos atstovams)

IVADAS

Viešojoje erdvėje garsiai nuskamba atvejai, kai prisidengiant asmens duomenų apsaugos standartais, ribojamas duomenų prieinamumas žurnalistams, dėl ko nukenčia visuomenės teisė žinoti viešąjį interesą tenkinančią informaciją. Ši problema Lietuvoje ypač išryškėjo ėmus taikyti Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą (toliau – BDAR). Priešingai savo prigimčiai, BDAR valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų neretai naudojamas kaip priedanga, siekiant išvengti nepageidaujamo žiniasklaidos dėmesio gvildenant viešąjį interesą tenkinančias temas.

Būdama viena iš BDAR priežiūros institucijų, Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba (toliau – ŽEIT) teikia konsultacijas, išaiškinimus, nuomonę suinteresuotiems asmenims dėl kylančių klausimų, susijusių su žurnalistų¹ (visuomenės) teisės į informaciją ir asmens duomenų apsaugos pusiausvyra. Pastebime, kad probleminių situacijų dėl žiniasklaidos atstovų teisės gauti informaciją iš viešojo sektoriaus subjektų (valdžios institucijų²) nemažėja, todėl kyla poreikis plačiau supažindinti viešajame sektoriuje veikiančias institucijas su esminiais kriterijais ir taisyklėmis, kaip teisingai nustatyti žurnalistų teisės į informaciją ir teisės į duomenų apsaugą pagal BDAR santykį. Šis poreikis ir sukaupta institucinė patirtis paskatino ŽEIT parengti ir viešai paskelbti praktinio pobūdžio Gairės dėl informacijos, kuria disponuoja viešajame sektoriuje veikiančios institucijos ir kurioje esama asmens duomenų, teikimo žiniasklaidos atstovams (toliau – Gairės).

Šiame dokumente aiškiai ir nuosekliai pateikiama konkreti veiksmų seka, algoritmas, kaip reaguoti (veikti) gavus žiniasklaidos atstovo prašymą pateikti informaciją, kurioje yra asmens duomenų. Atsižvelgiant į viešajame sektoriuje veikiančių institucijų dažniausiai keliamus klausimus, šiame dokumente pateikiamos esminės taisyklės ir rekomendacijos dėl asmens duomenų teikimo vertinimo kriterijų. Gairėse išsamiau paaiškinami žurnalistikos tikslo / žurnalistinės veiklos apibrėžimo ypatumai, subjekto tinkamumo nustatymo specifika, priskyrimo viešųjų asmenų kategorijai ir viešojo intereso įtaka priimant sprendimus dėl duomenų teikimo ir pan. Tinkamai taikyti BDAR ir šalinti nepagrįstai sukuriamas kliūtis turėtų padėti Gairėse pateikiami praktiniai patarimai, šablonai, standartinių atsakymų pavyzdžiai, aktualios teisinės bazės ir teismų praktikos analizė.

Viešojo valdymo kultūra remiasi skaidrumo, atskaitomybės, atvirumo visuomenei principais. Informacijos, kurioje yra asmens duomenų, iš viešojo sektoriaus institucijų prašantys žiniasklaidos atstovai turi užtikrinti teisėtą ir sąžiningą tolimesnį duomenų tvarkymą. Tokia abipusiais įsipareigojimais grįsta viešojo sektoriaus ir žiniasklaidos sąveika duomenų prieinamumo srityje geriausiai atspindi saviraiškos laisvės svarbą demokratinėje visuomenėje. Šios Gairės yra rekomendacinio pobūdžio dokumentas. Jos nepretenduoja išspręsti visų BDAR interpretavimo problemų ar pateikti universalių atsakymų į visus klausimus. Kiekviena duomenų tvarkymo situacija turi būti vertinama individualiai, atsižvelgiant į konkrečius ypatumus. Tikimės, kad šios

---

¹ Sąvoka žurnalistas gairėse yra vartojama plačiąja prasme, apimančia tiek Visuomenės informavimo įstatyme nustatytą žurnalistą sąvoką, tiek kitus viešosios informacijos rengėjus ir (ar) skleidėjus, turinčius teisę tvarkyti asmens duomenis žurnalistikos tikslais.

² Terminas „valdžios institucija“ vartojamas plačiąja prasme ir pavyzdžiu imant Europos Tarybos konvenciją dėl teisės susipažinti su oficialiais dokumentais, apima visas viešajame sektoriuje veikiančias institucijas (centrinio, regioninio ar vietinio lygmens) atsižvelgiant į tai, kokias funkcijas institucija vykdo, o ne kaip ji pavadinta, ir apima viešojo administravimo subjektus, teisės aktų leidybos institucijas ir teismines institucijas, jei jos atlieka administravimo funkcijas pagal nacionalinę teisę; fizinius ar juridinius asmenis, jei jie veikia turėdami administracinius įgaliojimus ar jie atlieka viešąsias funkcijas ar valdo viešuosius fondus, laikantis nacionalinės teisės reikalavimų.

Gairės bus orientyras, padėsiantis viešojo sektoriaus institucijoms atlikti tinkamą tvarkomų (teiktinų) duomenų proporcingumo vertinimą, skaidriai teikti informaciją bei asmens duomenis žurnalistams, užtikrinant tinkamą informacijos laisvės ir asmens duomenų apsaugos pusiausvyrą. Taigi Gairėmis yra nustatomas į teisių pusiausvyrą nukreiptas režimas teikti asmens duomenis, kai jie tvarkomi žurnalistikos tikslais. Kartu jomis nėra sumažinami asmens duomenų apsaugos reikalavimai arba kitaip ribojamos duomenų subjektų teisės į duomenų kontrolę. Priešingai, ŽEIT tiek savo kasdieniu darbu, tiek šiomis Gairėmis orientuojasi į aukščiausius asmens duomenų gynimo standartus ir ragina aktyviai ginti pažeistą teisę į duomenų apsaugą, kai pažeidimas padarytas asmens duomenis tvarkant žurnalistikos tikslais. Aktyvi kiekvieno duomenų subjekto pozicija siekiant galimai pažeistos teisės į duomenų apsaugą gynimo yra garantas, užtikrinantis tiek pačios minėtos teisės apsaugos dinamiką tobulėjimo link, tiek aukštus žurnalistinės veiklos standartus.

I SKYRIUS
GAIRĖS IR REKOMENDACIJOS
I DALIS
ESMINĖS GAIRĖS

1. Duomenų rinkimas ir gavimas yra esminis parengiamasis žurnalistikos žingsnis, neatsiejama ir saugotina žiniasklaidos laisvės dalis³. Reikia aiškiai atriboti reikalavimus, taikomus žurnalisto vykdomam duomenų rinkimui, kurio tikslas parengti publikaciją ar kitos formos kūrinį (pvz., reportažą, socialinio tinklo įrašą (*angl.* post) ir pan.), ir reikalavimus, taikomus publikacijos ar kitos formos kūrinio paskelbimui (t. y. plačiam tokių duomenų paviešinimui). Tai, kokie asmens duomenys ir kokia apimtimi yra reikalingi publikacijos ar kitos formos kūrinio rengimo stadijoje, gali spręsti tik pats žurnalistas. Žurnalistas, kuriam perduoti asmens duomenys, prisiima visišką atsakomybę už tinkamą jų panaudojimą bei įvertinimą, kokius duomenis galės atskleisti publikacijoje ar kitos formos kūrinyje, įvertinęs jų būtinumą, proporcingumą, galimybę nuasmeninti, ir duomenų subjekto interesus. Jau paskelbus publikaciją ar kitos formos kūrinio ir kilus ginčui dėl paskelbtos informacijos atitikimo asmens duomenų apsaugos reikalavimams, žiniasklaidos priemonė priežiūros institucijai ir / ar teisme privalės pagrįsti, kad atsakingai atliko šį vertinimą.
2. Teisės aktai nedraudžia viešajam sektoriui teikti asmens duomenų žurnalistams, todėl atsisakymas teikti informaciją, vien nurodant, kad prašomoje informacijoje esama asmens duomenų, todėl ji negali būti teikiama, arba negali būti teikiama pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (toliau – ir BDAR), yra nemotyvuotas atsakymas, pažeidžiantis gero administravimo principą, ir vien tai sudaro pagrindą pripažinti jį neteisėtu.
3. Valdžios institucija, gavusi žurnalisto užklausą pateikti institucijos turimą informaciją, kurioje esama asmens duomenų (toliau – informacijos teikimo prašymas), visais atvejais turi atlikti asmens duomenų apsaugos ir teisės į saviraiškos ir informacijos laisvę suderinimo testą (balanso testą). Tačiau balanso testo atlikimas tais atvejais, kai informacijos prašoma žurnalistikos tikslais, siekiant įgyvendinti saviraiškos ir informacijos laisvę, **turi ypatumų, lyginant su kitais prašymais teikti informaciją**. Šiuos ypatumus lemia ypatingas žiniasklaidos vaidmuo užtikrinant demokratinių vertybių laikymąsi ir išsaugojimą. Remiantis Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 7 straipsnio 2 dalies nuostatomis, Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba prižiūri, kaip asmens duomenys tvarkomi žurnalistikos tikslais ir akademinės, meninės ar literatūrinės saviraiškos tikslais. **Tai reiškia, kad tais atvejais, kai žiniasklaidos atstovas kreipiasi į valdžios instituciją prašydamas informacijos, kurioje yra asmens duomenų, tokio prašymo pagrindu atsiradęs teisinis santykis patenka į ŽEIT priežiūros lauką**. Ši institucija, atlikdama tyrimą dėl asmens duomenų tvarkymo teisėtumo, tikrins, ar valdžios instituciją, teikdama duomenis atliko

---

³ EŽTT sprendimas *Magyar Helsinki Bizottság v. Hungary*, no. 18030/11, § 165, 2016-11-08 (“Finally, it is well-established that the gathering of information is an essential preparatory step in journalism and an inherent, protected part of press freedom”. Taip pat žr. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022-02-03 nutartis administracineje byloje Nr. eA-51-822/2022.

asmens duomenų apsaugos ir teisės į saviraiškos ir informacijos suderinimo testą, taip pat vertins, ar žiniasklaidos atstovas nepiktnaudžiavo savo teise rinkti ir skleisti informaciją.

4. Esminis ypatumas yra tai, kad gavusi žiniasklaidos atstovo informacijos teikimo prašymą ir atlikdama balanso testą, valdžios institucija turi tik įsitikinti:

1) kad informacijos teikimo prašyme yra nurodyta teisėto asmens duomenų tvarkymo sąlyga – saviraiškos ir informacijos laisvės įgyvendinimas, kai asmens duomenys reikalingi publikacijos ar kitos formos kūrinio rengimo tikslais, siekiant informuoti visuomenę apie jai svarbius klausimus (pateikti visuomenei socialiai reikšmingą informaciją, nuomones ar idėjas (teisėtas interesus⁴). Ši tvarkymo sąlyga neprivalo būti aprašyta teisine kalba, svarbu, kad iš prašymo valdžios institucija galėtų daryti pagrįstą išvadą, jog duomenų prašoma žurnalistikos tikslais, o ne dėl asmeninių, komercinių ar kitokio pobūdžio tikslų⁵. Žurnalistas tinkamai nurodo teisėtą tikslą, jei parašo, kad duomenų reikia žurnalistikos tikslais, siekiant parengti, pvz., publikaciją arba nurodo BDAR 6 straipsnio 1 dalies f punktą ir kad naudojasi saviraiškos bei informacijos laisve;

2) kad informacijos teikimo prašymą pateikė tinkamas subjektas, t. y. žurnalistas ar kitas viešosios informacijos rengėjas ir skleidėjas (pvz., nevyriausybinė organizacija, veikianti žmogaus teisių ar antikorupcijos srityje ir skelbianti informaciją visuomenei). Kilus abejonių, ar kreipėsi tinkamas subjektas, institucija gali reikalauti pateikti statusą patikslinančius duomenis. Žurnalistas⁶ yra tinkamas subjektas. Kai kreipiasi ne žurnalistas, o kitas subjektas (pvz., socialinio tinklo paskyros valdytojas, vlogeris, blogeris), institucija privalo įsitikinti, kad jis yra viešosios informacijos rengėjas ir (ar) skleidėjas (daugiau apie tai II dalyje);

3) kad prašoma pateikti informacija yra būtina siekiant teisėto tikslo; tačiau šis reikalavimas žiniasklaidos atveju taikomas ypatingai: tais atvejais, kai duomenų prašo tinkamas subjektas, siekiantis teisėto tikslo – naudojimo žurnalistikos tikslais, **preziumuotina, kad būtinumo kriterijus tenkinamas**, su sąlyga, kad nėra prašoma specialių kategorijų asmens duomenų (apie sveikatą, lytinę orientaciją ir kt.⁷). Kitaip tariant, ar informacija, kurios prašoma, yra būtina publikacijai ar kitos formos kūrinio, skirto visuomenės viešajam interesui tenkinti, gali įvertinti tik pats žiniasklaidos atstovas.

5. Valdžios institucijos reikalavimas iš anksto atskleisti dar tik rengiamos publikacijos ar kitos formos kūrinio turinį ar kvestionuoti jos reikalingumą, svarbą visuomenei, būtų laikomas cenzūra, kuri demokratinėse visuomenėse yra draudžiama. Ne valdžios institucija, o tik pati žiniasklaida gali spręsti, apie ką yra svarbu pranešti visuomenei. Ar žiniasklaidos atstovai tinkamai priėmė sprendimą publikuoti tam tikrus duomenis, ar panaudojo tik tiek, kiek būtinai reikia, t. y. dėl paskelbtos informacijos atitikimo asmens duomenų apsaugos reikalavimams gali spręsti tik žiniasklaidos priežiūros institucijos bei teismai ir ikiteisminio

⁴ „Teisė į saviraiškos laisvę ir informacijos laisvę gali būti kvalifikuojami kaip teisėtas interesus BDAR 6 straipsnio 1 dalies f punkto prasme.“ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022-02-03 nutartis administracinėje byloje Nr. eA-51-822/2022.

⁵ Net, jei asmuo žinomas žurnalistas, jis turi teisę prašyti duomenų ir nesusijusių su žurnalistika, tačiau tuomet jo prašymui joks ypatingas statusas nepriklauso, turi būti atliekamas įprastas, išsamus balanso testas.

⁶ Žurnalistas – fizinis asmuo, kuris profesionaliai renka, rengia ir teikia medžiagą viešosios informacijos rengėjui ir (ar) skleidėjui pagal sutartį su juo ir (ar) yra žurnalistų profesinės organizacijos narys (Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 85 dalis).

⁷ BDAR 9 straipsnis nurodo, kad specialių kategorijų asmens duomenims priskirtini duomenys, atskleidžiantys rasinę ar etninę kilmę, politines pažiūras, religinius ar filosofinius įsitikinimus ar narys profesinėse sąjungose, taip pat genetiniai duomenys, biometriniai duomenys, naudojami siekiant konkrečiai nustatyti fizinio asmens tapatybę, sveikatos duomenys arba duomenys apie fizinio asmens lytinį gyvenimą ir lytinę orientaciją.

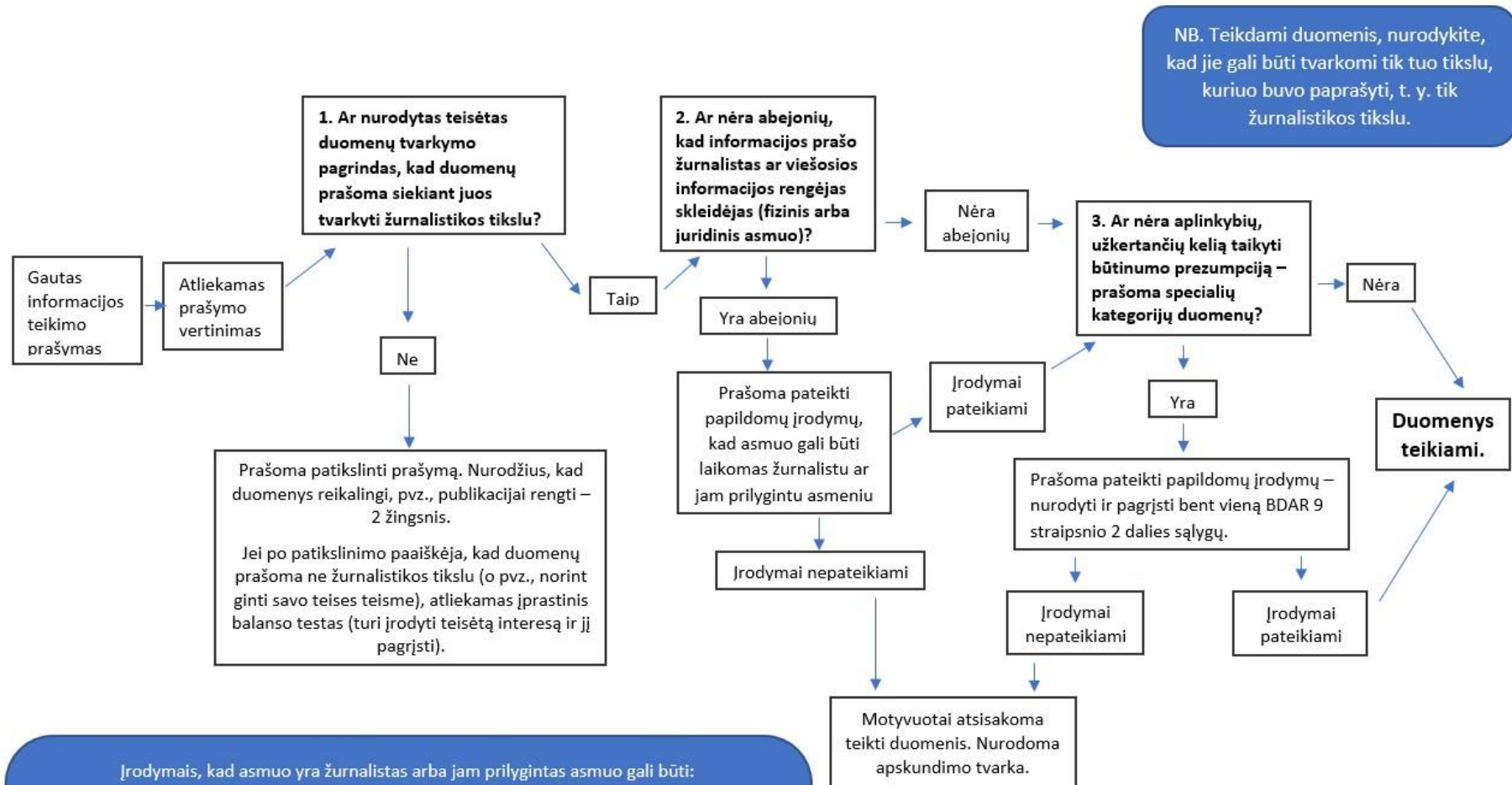
- ginčų sprendimo institucijos, vertindami paskelbtos publikacijos ar kitos formos kūrinio turinį.
6. Tik pats žiniasklaidos atstovas, gavęs informaciją, atsako už tai, kad asmens duomenys būtų panaudoti išskirtinai tik tam tikslui, kurį jis nurodė, t. y. siekiant rengti, pvz., publikaciją visuomenei svarbiu klausimu. Publikacijos nepaskelbimas nedaro duomenų rinkimo neteisėto. Tik gavus duomenis ir juos patikrinus, palyginus su kita informacija gali paaiškėti tiek publikacijos turinys, tiek tai, kad nesama žinios, kuri būtų svarbi visuomenei. Kai kurie žurnalistiniai tyrimai gali trukti ir ne vienerius metus, todėl niekas neturi teisės reikalauti, kad žurnalistas įvardytų, pvz., publikacijos pavadinimą, turinio esmę ar nurodytų, kada ir kur ketina publikuoti savo tyrimą.
  7. Siekiant subalansuoto teisinio reguliavimo taikymo, reikia aiškiai komunikuoti pačios žiniasklaidos atsakomybę už netinkamą asmens duomenų panaudojimą publikacijose ar kitų formos kūrinuose, o sprendimus priimančioms asmenims įvertinti, ar asmens, kurio asmens duomenys galimai būtų paskelbti pažeidžiant asmens duomenų apsaugos teisės aktų reikalavimus, teisių gynybos priemonės yra efektyvios ir tinkamos. Žurnalistui / visuomenės informavimo priemonei nuo duomenų gavimo momento kyla pareiga taikyti technines organizacines priemones, kad jo gautų, surinktų ar kitaip tvarkomų asmens duomenų saugumas būtų užtikrintas. Būtent žurnalistui / visuomenės informavimo priemonei tenka pareiga užtikrinti, kad tvarkomi duomenys „nenutekės“, nebus prarasti arba kitaip pažeista jų apsauga. Be to, žurnalistikos tikslu gauti asmens duomenys tik šiuo tikslu ir gali būti tvarkomi.
  8. Negali kilti atsakomybė valdžios institucijai už asmens duomenų apsaugos reikalavimų nevykdymą, jei ji įvykdė žurnalistų prašymą pateikti informaciją, kurioje esama asmens duomenų, atlikusi šį balanso testą, pritaikytą būtent ypatingam žiniasklaidos vaidmeniui demokratinėje visuomenėje bei asmens duomenų apsaugos ir žiniasklaidos laisvės pusiausvyrai užtikrinti.
  9. Situacijose, kai tam tikros informacijos valdžios institucija negali pateikti ne dėl asmens duomenų apsaugos reikalavimų, bet remdamasi kitais teisėtais atsisakymo teikti informaciją pagrindais: pvz., dėl tarnybinės paslapties užtikrinimo, dėl teismo procesą ar baudžiamąjį persekiojimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų vykdymo ir pan., tokiais atvejais reikėtų nurodyti būtent konkretų atsisakymo motyvą ir nesiremti bendru BDAR paminėjimu, nes BDAR neįtvirtina jokio bendro draudimo teikti informaciją, kurioje yra asmens duomenų, žurnalistams.

II DALIS

BALANSO ATLIKIMO TESTO ALGORITMAS IR GEROSIOS PRAKTIKOS PAVYZDŽIAI

Toliau pateikiame rekomenduojamų veiksmų schemą ir paaiškiname, kaip juos nuosekliai atlikti, pasitelkdami į pagalbą praktinio pobūdžio pavyzdžius.

PROJEKTAS

Įrodymais, kad asmuo yra žurnalistas arba jam prilygintas asmuo gali būti:

- ✓ pažymėjimas, patvirtinantis jo priklausymą profesinei žurnalistų organizacijai arba darbuotojo pažymėjimas, jeigu jis dirba visuomenės informavimo priemonėje;
- ✓ viešai prieinamas informacijos „kanalas“, paskyra, tinklalaidė ar pan., faktiškai valdoma informacinės visuomenės informavimo priemonė, kurioje rengiama ir (ar) skleidžiama viešoji informacija, arba rengiantis ir (ar) skleidžiantis tokios priemonės turinį ir taip teikiantis informacinės visuomenės informavimo paslaugas;
- ✓ kita informacija, leidžianti daryti išvadą, kad informacija yra tvarkoma žurnalistikos tikslais.

Algoritmo pritaikymas konkrečioms situacijoms ir praktiniai pavyzdžiai

Valdžios institucija gauna žurnalisto prašymą pateikti informaciją. Atlikus pirminį vertinimą nustatoma, kad prašomoje pateikti informacijoje esama asmens duomenų (pvz., prašoma nurodyti, koks asmuo laimėjo konkursą į institucijos finansų skyriaus vadovo pareigas, ir ar jis susijęs giminystės ar kitais artimais ryšiais su institucijos vadovu, jei taip, tai koks šio ryšio pobūdis).

1 žingsnis

Reikia patikrinti, ar prašyme pateikti duomenis yra nurodytas teisėtas duomenų tvarkymo pagrindas.

Kadangi kreipiasi žurnalistas, pirmiausia tikriname, ar jis nurodo, kad duomenys jam reikalingi siekiant žurnalistikos tikslų. Žurnalistikos tikslu laikomas ne bet koks siekis pateikti žinias visuomenei, bet tik siekis informuoti visuomenę apie jai svarbius dalykus. Pvz., siekis informuoti visuomenę apie valstybės tarnautojo pasidarytą plastinę operaciją (jei ji daryta ne iš biudžeto lėšų), nors ir tenkintų visuomenės smalsumą, tačiau nebūtų laikomas žurnalistikos tikslu BDAR kontekste.

Tiksli prašymo formuluotė nėra svarbu, taip pat žurnalistui nėra privaloma nurodyti konkrečių BDAR ar kitų teisės aktų punktų, kuriais jis remiasi. Svarbu, kad iš prašymo apdairiam ir protingam asmeniui būtų aišku, jog duomenys reikalingi, pvz., publikacijai rengti, siekiant informuoti visuomenę apie jai svarbius klausimus, o ne dėl asmeninių, komercinių ar smalsumo tenkinimo priežasčių.

Tinkamų formuluočių pavyzdžiai:

- a) „Prašau pateikti informaciją apie asmenį, laimėjusį konkursą į XX institucijos finansų skyriaus vadovo pareigas, ir ar jis susijęs giminystės ar kitais artimais ryšiais su institucijos vadovu, jei taip, tai koks šio ryšio pobūdis. *Informacija reikalinga žurnalistiniam tyrimui vykdyti*“.
- b) „Prašau pateikti informaciją apie asmenį, laimėjusį konkursą į XX institucijos finansų skyriaus vadovo pareigas, ir ar jis susijęs giminystės ar kitais artimais ryšiais su institucijos vadovu, jei taip, tai koks šio ryšio pobūdis. *Duomenys reikalingi publikacijos visuomenei svarbiu klausimu rengimo tikslais*“.
- c) „Prašau pateikti informaciją apie asmenį, laimėjusį konkursą į XX institucijos finansų skyriaus vadovo pareigas, ir ar jis susijęs giminystės ar kitais artimais ryšiais su institucijos vadovu, jei taip, tai koks šio ryšio pobūdis. *Duomenų prašome remdamiesi BDAR 6 str. 1 d. f punktu, įgyvendindami saviraiškos ir informacijos laisvę*“.
- d) *Žurnalistikos tikslais* prašau pateikti informaciją apie asmenį, laimėjusį konkursą į XX institucijos finansų skyriaus vadovo pareigas, ir ar jis susijęs giminystės ar kitais artimais ryšiais su institucijos vadovu, jei taip, tai koks šio ryšio pobūdis“.

Tokio pagrindimo pakanka teisėto intereso gauti duomenis patvirtinimui.

Jei prašyme nenurodoma, kokiam tikslui reikalingi duomenys, tačiau valstybės institucija, neturėdama abejonių, kad prašoma pateikti duomenis žurnalistikos tikslų vykdymui (pvz., duomenų prašo toje institucijoje akredituotas žurnalistas, nuolat skelbiantis žinias apie tos institucijos veiklą), vadovaujantis protingumo principu, duomenis teikti gali tik su sąlyga, jei kilus ginčui galėtų pateikti objektyvių argumentų, kodėl jai nekilo abejonių dėl žurnalisto teisėto pagrindo gauti duomenis (pvz., iš ankstesnio susirašinėjimo aišku, koks tikslas, žurnalistas kitu būdu yra pranešęs, kad rengia publikaciją ir pan.). Net ir tokiais atvejais, kai

žurnalistas yra akredituotas tam tikroje institucijoje, jam siūlytina nurodyti tikslą, kuriuo renkami duomenys.

Jei prašyme tik nurodoma, kad duomenys reikalingi, pvz., publikacijai rengti, tačiau nenurodyta, ar publikacija susijusi su visuomenei svarbiais klausimais (o ne tik skirta smalsumui tenkinti), tokia formuluo­­tė yra pakankama, jei iš prašomų duomenų pobūdžio matyti, kad jie susiję su viešaisiais reikalais. Teisės aktai nepateikia sričių, susijusių su viešuoju interesu, sąrašo, todėl kiekvienu tokiu atveju reiktų arba įvertinti prašomos informacijos pobūdį ir daryti išvadą, kad ji leidžia spręsti apie publikacijos ar kitos formos kūrinio svarbą visuomenei (pvz., kai prašoma informacijos, susijusios su viešaisiais finansais⁸), arba prašyti žurnalisto pateikti patvirtinimą, jog prašoma pateikti duomenis, kurie yra svarbūs siekiant skelbti apie visuomenei svarbius klausimus.

Jei prašyme nenurodomas teisėtas duomenų tvarkymo pagrindas – prašymas turi būti gražintas patikslinti. Nepatikslinus ar atsisakius tikslinti prašymą, prašymas teikti duomenis netenkinamas, motyvuotai nurodant atsisakymo pateikti duomenis priežastį: kad pareiškėjui nenurodžius duomenų tvarkymo tikslo, negalima daryti išvados, jog duomenys reikalingi žurnalistikos tikslais.

N.B. Prašymą gavusi institucija negali reikalauti žurnalisto atskleisti publikacijos ar kitos formos kūrinio turinį, nurodyti, kur ir kada duomenys bus skelbiami arba kelti klausimo, ar tikrai duomenys, kurių prašo žurnalistas, yra svarbūs visuomenei informuoti. Tokią patikrą atlikti gali tik pats žurnalistas. Bet kokie viešojo sektoriaus atstovų bandymai nurodyti žiniasklaidai, kokiais klausimais ji gali rinkti informaciją, ar valstybės institucijos vertinimas, kokie klausimai yra svarbūs visuomenei, prilygtų cenzūrai ir būtų nesuderinami su demokratinės valstybės principu bei įpareigojimu derinti asmens duomenų apsaugą su informacijos ir saviraiškos laisve, įskaitant duomenų tvarkymą žurnalistikos tikslais.

2 žingsnis

Reikia patikrinti, ar informacijos, kurioje esama asmens duomenų, prašo tinkamas subjektas, t. y. žurnalistas arba kitas viešosios informacijos rengėjas ir (ar) skleidėjas.

Remiantis Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 85 dalies nuostatomis, žurnalistas – fizinis asmuo, kuris profesionaliai renka, rengia ir teikia medžiagą viešosios informacijos rengėjui ir (ar) skleidėjui pagal sutartį su juo ir (ar) yra žurnalistų profesinės organizacijos narys.

Jeigu kyla abejonių, ar asmuo, prisistatantis žurnalistu, yra tinkamas subjektas, galintis veikti žurnalistikos tikslais, galima paprašyti pateikti jo darbuotojo pažymėjimą arba dokumentą, patvirtinantį jo priklausymą profesinei žurnalistų organizacijai. Jei tokių abejonių nekyla, pvz., tai akredituotas žurnalistas, žinomas žurnalistas ir pan., prašyti pateikti žurnalisto statusą patvirtinančių dokumentų nereikia.

Tačiau žurnalistikos tikslais gali veikti ne tik žurnalistai, bet ir kiti subjektai. Asmuo, pvz., socialinio tinklo paskyros valdytojas, blogeris neprivalo turėti sutarties su konkrečia redakcija arba priklausyti žurnalistų profesinei organizacijai, kad rengtų ir skelbtų informaciją, naujienas ar nuomones visuomenei.

Įvairios interneto televizijos, socialinių tinklų paskyros, tinklalaidės, tinklaraščiai, socialinių tinklų paskyros, turinčios didelį sekėjų skaičių yra priemonės, kuriomis nuolat skleidžiama informacija visuomenei. Nors tokių informacijos šaltinių valdytojai pagal įstatymo normą nebūtų laikomi žurnalistais, vis dėlto Visuomenės informavimo įstatymo prasme tokie asmenys yra viešosios informacijos rengėjai (skleidėjai), rengiantys ir (ar) pateikiantys skleisti

⁸ „Teismo praktikoje aiškiai nurodoma, kad viešųjų lėšų ir nuosavybės administravimas patenka į bendrą interesą ir besitęsiančią viešą diskusiją, todėl saviraiškos laisvei šioje sferoje riboti turi būti labai svarios priežastys.“ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022-02-03 nutartis administracinėje byloje Nr. eA-51-822/2022.

viešąją informaciją arba skleidžiantys viešąją informaciją visuomenei ir atsakantys už tos informacijos teisėtumą šio ir kitų įstatymų nustatyta tvarka.

Be to, informaciją, nuomones ar idėjas visuomenei rengia ir skelbia ne vien tik fiziniai asmenys, tokią veiklą gali vykdyti ir juridiniai asmenys, pvz., nevyriausybinės organizacijos, viešosios įstaigos, asociacijos ir pan.

Sprendžiant, ar prašymą dėl duomenų teikimo pateikęs asmuo (kuris nėra žurnalistas siaurąja profesine prasme), yra tinkamas subjektas, galintis veikti žurnalistikos tikslais, turi būti atsižvelgiama į jų realiai vykdomą veiklą:

- veiklos pobūdį ir tikslą atlikti ir viešinti viešojo intereso tyrimus, pateikti visuomenei socialiai reikšmingą informaciją, nuomones ar idėjas;
- veiklos nuoseklumą ir sistemingumą;
- ar turi savo viešai prieinamą informacijos „kanalą“, paskyrą, tinklalaidę ar pan., faktiškai valdo informacinės visuomenės informavimo priemonę, kurioje rengiama ir (ar) skleidžiama viešoji informacija, arba rengiantis ir (ar) skleidžiantis tokios priemonės turinį ir taip teikiantis informacinės visuomenės informavimo paslaugas;
- ar parengta informacija yra viešai prieinama visuomenei.

Taigi abejonės atveju, jeigu asmuo nėra žurnalistas, bet, pvz., socialinio tinklo paskyros valdytojas arba organizacijos, teigiančios, kad veikia žurnalistikos tikslu, darbuotojas siūlytina paprašyti nurodyti viešai prieinamą informacijos kanalą, tinklalaidę, interneto tinklalapį ar faktiškai valdomą kitą visuomenės informavimo priemonę, kurioje yra skelbiama informacija. Jeigu patikslinimas nepateikiamas – tai pagrindas motyvuotai atsisakyti teikti prašomus duomenis.

Jeigu patikslinimas pateiktas, vertinamos konkretaus atvejo aplinkybės: nekylant abejonių dėl subjekto vykdomos veiklos žurnalistikos tikslais (pvz., prašymą dėl tam tikrų giminystės ryšių tarp vadovaujančias pareigas užimančių asmenų institucijoje pateikia NVO atstovas), duomenys turi būti teikiami.

N.B. Nustačius, jog nėra galimybės atskleisti visą informaciją, kiekvienu individualiu atveju turėtų būti svarstomas dalies informacijos atskleidimas.

3 žingsnis

Reikia patikrinti, ar prašymas pateikti duomenis atitinka būtinumo kriterijų.

Preziumuojama, kad kai duomenų prašo žurnalistas, nurodydamas, kad jų reikia žurnalistikos tikslais, pvz., publikacijai rengti, būtinumo kriterijus yra tenkintinas (dėl jau minėtų priežasčių, kad kitoks vertinimas būtų nesuderinamas su žiniasklaidos funkcijų demokratinėje visuomenėje užtikrinimu ir galėtų būtų traktuojamas kaip cenzūra).

Nesant objektyvių įrodymų, jog konkrečiu atveju gali būti piktnaudžiaujama informacijos ir saviraiškos laisve kitaip tariant, nesant pagrindo manyti, kad prašomi duomenys reikalingi ne žurnalistikos tikslais, o asmeniniais, komerciniais ar kitais su žurnalistikos tikslais nesuderinamų interesų tenkinimo, prašymai pateikti duomenis turi būti įvykdomi.

Teisės aktai nenumato atvejų, kai galima suabejoti žurnalisto patikimumu ir tuo, kad jis tinkamai įvertino, kokių duomenų reikia tyrimui atlikti, tačiau galima svarstyti, kad būtinumo atitikimo prezumpcija turi būti netaikoma, pvz., tais atvejais, kai informacijos skleidėjas per paskutinius metus turi daugiau nei du galiojančius rimtus profesinius pažeidimus ar yra priskirtas profesinės etikos nesilaikančių viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų kategorijai.

Būtinumo prezumpcija taip pat taikytina tik tais atvejais, kai tarp žurnalisto prašomų pateikti duomenų nėra specialių kategorijų asmens duomenų. Specialių kategorijų asmens duomenys – tai asmens duomenys, atskleidžiantys rasinę ar etninę kilmę, politines pažiūras,

religinius ar filosofinius įsitikinimus ar narystę profesinėse sąjungose, taip pat genetiniai duomenys, biometriniai duomenys, kai siekiama konkrečiai nustatyti fizinio asmens tapatybę, sveikatos duomenys arba duomenys apie fizinio asmens lytinį gyvenimą ir lytinę orientaciją (BDAR 9 straipsnio 1 dalis). Šios kategorijos duomenis galima perduoti tik esant specialioms sąlygoms: jei duomenų subjektas aiškiai sutiko perduoti tuos duomenis žurnalistui (teisėtas pagrindas – sutikimas); jei tai yra duomenys, kuriuos pats duomenų subjektas jau yra akivaizdžiai viešai paskelbęs arba žurnalistas pateiktų argumentų, kad tvarkyti šiuos duomenis būtina **dėl itin svarbaus** viešojo intereso⁹ priežasčių. Siekdamas gauti šiuos duomenis žurnalistas turi pateikti išsamius įrodymus dėl to, kad šie duomenys reikalingi, koku būdu jie bus naudojami, koks jų naudojimo tikslas ir pateikti savo vertinimą, koks esminis visuomenės interesas žinoti nusveria duomenų subjekto teises.

Jei, įvertinus visas tris sąlygas, gaunamas teigiamas atsakymas, prašymas dėl duomenų pateikimo turi būti tenkinamas.

III dalis

ŠABLONAI IR PRAKTINIŲ SITUACIJŲ PAVYZDŽIAI

Atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu praktikoje nesama aiškumo ir bendro sutarimo dėl to, kaip derinti asmens duomenų apsaugos reikalavimus su teise į saviraiškos ir informacijos laisvę, įskaitant duomenų tvarkymą žurnalistikos tikslais, rekomenduojame tiek žurnalistų paklausimuose, tiek valdžios institucijų atsakymuose vartoti tam tikras šablonines frazes, pagrindžiančias savo poziciją ir padedančias suprasti, kaip konkrečiu atveju asmens duomenų apsauga derintina su teise tvarkyti duomenis žurnalistikos tikslais ir kas už ką atsako.

Pateikiant pavyzdžius, žalia spalva žymimi gerosios praktikos pavyzdžiai, raudona – netinkami kreipimūsi / atsakymų variantai.

1 situacija.

Žurnalistas N. N. gauna anoniminės informacijos dėl galimų protekcijų ir per didelės kainos sumokėjimo už socialinio būsto įsigijimą iš „savų“ asmenų.

Tikrindamas šią informaciją žurnalistas kreipiasi į savivaldybės administraciją, prašydamas pateikti informaciją apie socialinio būsto įsigijimo klausimo sprendime dalyvavusių asmenų vardus, pavardes ir patvirtinti ar paneigti galimas jų sąsajas – giminystės ryšius su A. N., iš kurio savivaldybė įsigijo butą socialinio būsto poreikiams tenkinti.

Žurnalistų paklausimo variantai:

a) „Prašau pateikti informaciją apie X socialinio būsto įsigijimo klausimo sprendime dalyvavusių asmenų vardus, pavardes ir patvirtinti ar paneigti galimas jų sąsajas – giminystės ryšius su A. N., iš kurio savivaldybė įsigijo butą socialinio būsto poreikiams tenkinti. Informacija yra renkama vykdant žurnalistinį antikorupcinį tyrimą.“

Komentaras: užklausa tinkama su sąlyga, kad nekyla abejonių, jog kreipėsi žurnalistas. Gražinti patikslinti užklausa galima tik siekiant patikslinti, ar asmuo tikrai yra žurnalistas.

Pasiūlymas, kaip galima būtų žurnalistų užklausa patobulinti:

„Prašau pateikti informaciją apie X socialinio būsto įsigijimo klausimo sprendime dalyvavusių asmenų vardus, pavardes ir patvirtinti ar paneigti galimas jų sąsajas – giminystės

⁹ BDAR 9 straipsnio 2 dalies g punktas („tvarkyti duomenis būtina dėl svarbaus viešojo intereso priežasčių; *angl.*, „*processing is necessary for reasons of substantial public interest <...>*“).

ryšius su A. N., iš kurio savivaldybė įsigijo butą socialinio būsto poreikiams tenkinti. Informacija yra renkama vykdant žurnalistinį antikorupcinį tyrimą.

Pranešu, kad su asmens duomenų tvarkymo ir apsaugos reikalavimais esu susipažinęs ir įsipareigoju juos vykdyti; asmens duomenys bus tvarkomi tik publikacijos ir (ar) reportažo rengimo tikslais ir atskleidžiami tik tiek, kiek tai būtina žurnalistikos tikslui pasiekti.

Primenu, kad remiantis BDAR 6 straipsnio 1 dalies f punkto nuostatomis bei Visuomenės informavimo įstatymo nuostatomis, žurnalistai turi teisę gauti informaciją, būtiną žurnalistikos tikslams pasiekti (žurnalistų saviraiškos ir informacijos laisvė yra teisėtas interesas gauti asmens duomenis, kurie reikalingi tam, kad visuomenė būtų tinkamai informuojama apie jai svarbius klausimus).

Primenu, kad atsisakius pateikti prašomą informaciją gali būti taikoma atsakomybė pagal Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 547 straipsnį, kuris numato, kad valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų vadovų atsisakymas teikti informaciją visuomenės informavimo priemonių atstovams, išskyrus pagal Lietuvos Respublikos įstatymus neskelbtiną informaciją, nurodant atsisakymo priežasties, trukdymas žurnalistams atlikti profesines pareigas užtraukia baudą valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų vadovams.“

PRIDEDAMA. Dokumento, patvirtinančio, kad asmuo yra žurnalistas, kopija.

Galimi valdžios institucijos atsakymai:

a) „Pranešame, kad Jūsų prašymas buvo išnagrinėtas. Vykdydami pareigą teikti informaciją žurnalistui, svarbią žurnalistikos tikslui pasiekti, ir atsižvelgdami į tai, kad nurodėte BDAR 6 straipsnio 1 dalies f punktą kaip teisėtą tvarkymo pagrindą, atsakome, kad mero patarėjo giminystės ryšiai su A. N., iš kurio savivaldybė įsigijo butą socialinio būsto poreikiams tenkinti, sieja <...> ir yra tokie <...>.

Šių duomenų pateikimas nereiškia, kad Jūs galite juos atskleisti publikacijoje ir (ar) reportaže be išankstinės atitikties duomenų apsaugos reikalavimams patikros. Primename, kad tolimesnį pateiktų asmens duomenų tvarkymą, įskaitant jų (apimties, kiekio) panaudojimą publikacijose ir (ar) reportažuose, privalote vykdyti laikydamiesi BDAR ir nacionalinių teisės aktų reikalavimų. Prašome atkreipti dėmesį, kad skelbti asmens duomenis galite tik ta apimtimi, kiek to būtinai reikia žurnalistikos tikslui užtikrinti ir viešajam interesui tenkinti. Priešingu atveju Jums gali kilti atsakomybė, numatyta minėtuose teisės aktuose.

Šis atsakymas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka administraciniam teismui arba Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai.

Dėl tinkamo asmens duomenų naudojimo publikacijose ar kitų formų kūriniuose galite pasikonsultuoti su Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba (www.zeit.lt).“

Komentaras: tinkamas variantas.

b) „Pranešame, kad Jūsų prašymas buvo gautas 2022-01-01. Remiantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB nuostatomis atsakome suteikti Jūsų prašomą informaciją, nes joje esama asmens duomenų.

Šis atsakymas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka administraciniam teismui arba Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai.“

Komentaras. Netinkamas variantas. Nei BDAR, nei kiti teisės aktai nedraudžia perduoti asmens duomenų žurnalistams. Šis atsakymas yra be motyvų ir vien dėl to neteisėtas.

Susijusi situacija. Jei žurnalisto paklausime trūksta informacijos, reiktų paprašyti patikslinti. Pvz., gaunama tokia užklausa:

„Prašau pateikti informaciją apie X socialinio būsto įsigijimo klausimo sprendime dalyvavusių asmenų vardus, pavardes ir patvirtinti ar paneigti galimas jų sąsajas – giminystės ryšius su A. N., iš kurio savivaldybė įsigijo butą socialinio būsto poreikiams tenkinti. Žurnalistas X. Y.“

Šiame paklausime nėra nurodytas teisėtas asmens duomenų tvarkymo tikslas. Užklausoje turi būti nurodoma, kad informacija renkama žurnalistikos tikslais, siekiant parengti publikaciją ar kitos formos kūrinį visuomenei svarbiais klausimais. Taip pat gali būti, kad nors asmuo prisistato žurnalistu, tačiau nepateikia tokių įrodymų ir institucijai kyla abejonių, ar tikrai kreipėsi žurnalistas.

Valdžios institucijos galimas atsakymo variantas:

„Pranešame, kad Jūsų prašymas buvo gautas 2022-01-01. Kadangi prašomoje pateikti informacijoje esama asmens duomenų, privalome įsitikinti, kad Jūs turite teisėtą pagrindą juos gauti. Prašyme nenurodėte, kokiam tikslui Jums reikalinga ši informacija, o vien iš prisistatymo žurnalistu mes negalime daryti išvados, kad prašote informacijos, kuri būtų susijusi su žurnalistikos tikslų įgyvendinimu. Maloniai prašome iki 2022-01-07 patikslinti klausimus, susijusius su Jūsų prašymu:

- a) pateikti įrodymus, patvirtinančius, kad esate žurnalistas (kokią žiniasklaidos priemonę Jūs atstovaujate ar kt.);
- b) nurodyti prašomų pateikti asmens duomenų tvarkymo (naudojimo) tikslą.

Šis atsakymas yra tarpinio procedūrinio pobūdžio ir yra neskundžiamas.“

Netinkamas atsakymo variantas:

„Pranešame, kad Jūsų prašymas buvo gautas 2022-01-01. Remiantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB nuostatomis atsisakome suteikti Jūsų prašomą informaciją.“

Komentaras: toks atsakymas nemotyvuotas.

2 situacija

Žurnalistas N. N. prašo informacijos apie valstybės tarnautojo V. T. nedarbingumo laikotarpį per 2022 metų pirmąjį ketvirtį, taip pat prašo nurodyti nedarbingumo priežastį.

Paklausimo variantai:

a) „Prašau pateikti informaciją apie valstybės tarnautojo V. T. nedarbingumo laikotarpį per 2022 metų pirmąjį ketvirtį ir nurodyti nedarbingumo priežastį. Žurnalistas N. N.“

Komentaras: nenurodytas teisėto asmens duomenų tvarkymo tikslas.

b) „Prašau pateikti informaciją apie valstybės tarnautojo V. T. nedarbingumo laikotarpį per 2022 metų pirmąjį ketvirtį ir nurodyti nedarbingumo priežastį. Informacija yra renkama vykdant žurnalistinį antikorupcinį tyrimą. Žurnalistas N. N.“

Komentaras. Paklausimas tinkamas.

Pasiūlymas, kaip galima būtų žurnalisto užklausa patobulinti:

c) „Remiantis BDAR 6 straipsnio 1 dalies f punkto nuostatomis, prašau pateikti informaciją apie valstybės tarnautojo V. T. nedarbingumo laikotarpį per 2022 metų pirmąjį ketvirtį ir nurodyti nedarbingumo priežastį. Informacija yra renkama vykdant žurnalistinį antikorupcinį tyrimą.

Pranešu, kad su asmens duomenų tvarkymo ir apsaugos reikalavimais esu susipažinęs ir įsipareigoju juos vykdyti; asmens duomenys bus tvarkomi tik publikacijos ir ar (reportažo) rengimo tikslais ir atskleidžiami tik tiek, kiek tai būtina žurnalistikos tikslui pasiekti.

Primenu, kad remiantis BDAR 6 straipsnio 1 dalies f punkto nuostatomis bei Visuomenės informavimo įstatymo nuostatomis, žurnalistai turi teisę gauti informaciją, būtiną žurnalistikos tikslams pasiekti (žurnalistinio saviraiškos ir informacijos laisvė yra teisėtas interesas gauti asmens duomenis, kurie reikalingi tam, kad visuomenė būtų tinkamai informuojama apie jai svarbius klausimus).

Pažymiu, kad atsisakius pateikti prašoma informaciją gali būti taikoma atsakomybė pagal Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 547 straipsnį, kuris numato, kad valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų vadovų atsisakymas teikti informaciją visuomenės informavimo priemonių atstovams, išskyrus pagal Lietuvos Respublikos įstatymus neskelbtiną informaciją, nenurodant atsisakymo priežasties, trukdymas žurnalistams atlikti profesines pareigas užtraukia baudą valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų vadovams.“

PRIDEDAMA. Dokumento, patvirtinančio, kad asmuo yra žurnalistas, kopija.

Galimi valdžios institucijos atsakymai:

- a) Informacija suteikiama visa apimtimi.
- b) Informacija suteikiama apie nedarbingumo laikotarpį, bet atsisakoma suteikti informaciją apie nedarbingumo priežastį.
- c) Prašoma patikslinimo.
- d) Atsisakoma suteikti informaciją.

Komentaras:

Informacija apie valstybės tarnautojo nedarbingumo laikotarpį turėtų būti suteikta remiantis BDAR 6 straipsnio 1 dalies f punkto nuostatomis ir Visuomenės informavimo įstatymo nuostatomis, tačiau galima prašyti patikslinimo, jei kyla abejonių dėl informacijos prašančio subjekto statuso.

Bet informacija apie nedarbingumo priežastį neturi būti teikiama remiantis Visuomenės informavimo įstatymo 14 straipsnio ir 18 straipsnio 1 dalies nuostatomis, nes tai yra specialios kategorijos asmens duomenys – sveikatos duomenys (BDAR 9 straipsnio nuostatos).

Atsakymų variantai:

a) „Pranešame, kad Jūsų prašymas buvo išnagrinėtas. Remiantis BDAR 6 straipsnio 1 dalies f punkto bei Visuomenės informavimo įstatymo nuostatomis, pranešame, kad valstybės tarnautojo V. T. nedarbingumo laikotarpis per 2022 metų pirmąjį ketvirtį buvo nuo 2022-01-15 iki 2022-02-18.

Šių duomenų pateikimas Jums nereiškia, kad Jūs galite juos atskleisti publikacijoje ir (ar) reportaže be tolesnės atitikties duomenų apsaugos reikalavimams patikros. Negalime Jums nurodyti, kokie asmens duomenys yra svarbūs viešajam interesui, tačiau primename, kad tolimesnį pateiktų asmens duomenų tvarkymą, įskaitant jų (apimties, kiekio) panaudojimą publikacijose ir (ar) reportažuose, privalote vykdyti laikydamasis BDAR ir nacionalinių teisės aktų reikalavimų. Prašome atkreipti dėmesį, kad skelbti asmens duomenis galite tik ta apimtimi, kiek to būtina reikia dėl žurnalistikos tikslo ir viešojo intereso. Priešingu atveju Jums gali kilti atsakomybė, numatyta minėtuose teisės aktuose.

Apgailestaujame, tačiau minėto nedarbingumo priežasties Jums negalime įvardyti, nes tai yra specialių kategorijų asmens duomenys (sveikatos duomenys), todėl jų atskleidimas būtų galimas tik išimtiniais atvejais, gavus asmens sutikimą (šiuo atveju negauta) ar Jums įrodžius, kad esama itin svarbaus viešojo intereso dėl šių duomenų atskleidimo visuomenei. Jūsų prašyme tokių duomenų nepateikta, todėl ši prašymo dalis negali būti tenkinama. Jei turite įrodymų, kodėl šių specialių kategorijų asmens duomenų atskleidimas yra būtinas esminiam viešajam interesui apginti, prašote pateikti juos ir mes iš naujo apsvarstysime.

Šis atsakymas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka administraciniam teismui arba Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai.

Dėl tinkamo asmens duomenų naudojimo publikacijose ir kitų formų kūriniuose galite pasikonsultuoti su Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba (www.zeit.lt).“

Komentaras. Tinkamas atsakymas.

b) „Pranešame, kad Jūsų prašymas buvo gautas 2022-01-01. Remiantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB nuostatomis atsisakome suteikti Jūsų prašomą informaciją.

Šis atsakymas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka administraciniam teismui arba Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai.

Komentaras. Šis atsakymas be motyvų, nes BDAR nedraudžia teikti informacijos žurnalistams. Reikėtų nurodyti konkretų atsisakymo teikti informaciją pagrindą.

IV DALIS

PAREIGOS TVARKANT ASMENS DUOMENIS ŽURNALISTIKOS TIKSLAIS

Šiose Gairėse minėta, jog tik pats informacijos prašantis žurnalistas gali nuspręsti kokie asmens duomenys ir kokia apimtimi yra reikalingi tyrimo, publikacijos ar kitos formos kūrinio parengimui. Savo ruožtu, žurnalistas, kuriam asmens duomenys pateikti ir prisiima visišką atsakomybę už tinkamą, teisėtą ir sąžiningą jų tvarkymą, panaudojimą bei įvertinimą, kokius duomenis galima atskleisti publikacijoje ar kitos formos kūrinyje, įvertinęs jų būtinumą, proporcingumą, galimybę nuasmeninti, ir duomenų subjekto interesus. Jau paskelbus publikaciją ar kitos formos kūrinio ir kilus ginčui dėl paskelbtos informacijos atitikimo asmens duomenų apsaugos reikalavimams, žiniasklaidos priemonė priežiūros institucijai ir / ar teisme privalės pagrįsti, kad atsakingai atliko šį vertinimą.

Pirmiausia, remiantis BDAR 5 straipsnio nuostatomis asmens duomenys turi būti tvarkomi teisėtu, sąžiningu ir skaidriu būdu. Ši nuostata koreliuoja su Visuomenės informavimo įstatymo 3 straipsnio 3 dalyje įtvirtintais pagrindiniais visuomenės informavimo principais: viešoji informacija visuomenės informavimo priemonėse turi būti pateikiama teisingai, tiksliai ir nešališkai. Taigi asmens duomenys turi būti tvarkomi turint teisėtą tikslą, be to, jie turi būti tvarkomi taip, kad reflektuotų tik teisėtus ir pagrįstus žurnalistų lūkesčius.

Remiantis BDAR 5 straipsnio 2 dalies nuostatomis žiniasklaidos atstovai, kaip duomenų valdytojai, yra atsakingi už tai, kad būtų laikomasi asmens duomenų tvarkymo principų. Pabrėžtina, kad žurnalistai ne tik turi laikytis su asmens duomenų tvarkymu susijusių principų, bet ir sugebėti įrodyti, jog nustatytų principų laikomasi. Tai reiškia, kad žurnalistai turi pareigą įrodyti, jog buvo atliktas balanso testas bei atsižvelgta į skirtingus interesus. Kitaip tariant, žurnalistas prieš viešindamas asmens duomenis turi atsakingai įvertinti ir nustatyti prioritetą tarp visuomenės teisės žinoti ir teisės į asmens duomenų apsaugą – atlikti balanso testą.

Žurnalistikos tikslu surinkti duomenys gali ir turi būti tvarkomi tik tuo tikslu, kuriuo buvo renkami. Kitaip tariant, asmens duomenys renkami nustatytu, aiškiai apibrėžtu bei teisėtu tikslu ir toliau netvarkomi su žurnalistikos tikslu nesuderinamu būdu; tolesnis duomenų tvarkymas archyvavimo tikslais viešojo intereso labui nėra laikomas nesuderinamu su pirminiu tikslu (tikslu apribojimo principas).

Žurnalistams taip pat taikomas ir duomenų kiekio mažinimo principas, reiškiantis, kad asmens duomenų galima tvarkyti tik tiek, kiek jų reikia konkrečiam tikslui pasiekti. Tačiau atsižvelgiant į žurnalistikos srityje veikiančių subjektų darbo specifiką ir BDAR siekį saviraiškos ir informacijos laisvę suderinti su teise į asmens duomenų apsaugą, žurnalistas gali saugoti ir kitus duomenis, nesusijusius su konkrečiu tyrimu, bet galinčius būti naudingais tyrimams ateityje.

Kartu, žurnalistikos tikslais tvarkomi asmens duomenys turi būti tvarkomi tokiu būdu, kad taikant atitinkamas technines ar organizacines priemones būtų užtikrintas tinkamas asmens duomenų saugumas, įskaitant apsaugą nuo duomenų tvarkymo be leidimo arba neteisėto duomenų tvarkymo ir nuo netyčinio praradimo, sunaikinimo ar sugadinimo (vientisumo ir konfidencialumo principas). Atitinkamų saugumo priemonių netaikymas tvarkant asmens duomenis žurnalistikos tikslais, gali lemti asmens duomenų apsaugos užtikrinimo problemas ir duomenų subjektų teisių pažeidimus žiniasklaidos srityje. Todėl tiek žurnalistai, tiek žiniasklaidos priemonės, kaip duomenų valdytojai, visomis prieinamomis techninėmis ir organizacinėmis priemonėmis turi siekti užtikrinti žurnalistikos tikslu tvarkomų duomenų subjektų asmens duomenų apsaugą.

V DALIS

TEISIŲ ĮGYVENDINIMAS IR GYNIMAS

Žurnalistai bei kiti viešosios informacijos rengėjai (skleidėjai), rengiantys informaciją turi išskirtinę teisę gauti jų prašomą informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų per 1 darbo dieną (Visuomenės informavimo įstatymo 6 straipsnio nuostatos).

Institucijos, atsisakiusios suteikti informaciją, jau kitą darbo dieną privalo raštu informuoti apie atsisakymo suteikti informaciją priežastis. Kiekvienas žurnalistas ar kitas viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) turi teisę ginti žiniasklaidos laisvę.

Atsisakymo teikti informaciją rašte institucijos privalo nurodyti ir apskundimo tvarką, o esant reikalui ir žodžiu pakomentuoti, kaip ir kokia tvarka jų sprendimą galima apskūsti.

KUR KONSULTUOTIS?

Tiek valdžios institucijos, tiek žurnalistai dėl klausimų, susijusių su informacijos iš valstybės ar savivaldybės institucijų gavimu, gali konsultuotis su ŽEIT. ŽEIT teikia konsultacijas žurnalistams, viešosios informacijos rengėjams ir skleidėjams, taip pat kitiems asmenims, suinteresuotiems žmogaus teisėmis ir laisvėmis visuomenės informavimo priemonėse bei viešosios informacijos skleidimu apskritai. Visos teikiamos konsultacijos yra susijusios su viešąja informacija, jos paskleidimo teisėtumu ir teisėtu informacijos rinkimu. Nors ŽEIT konsultacijos nėra privalomojo pobūdžio, tačiau gali būti pagrindu institucijai priimti sprendimą, gavus vienos iš BDAR priežiūros institucijų išaiškinimą.

Praktinė informacija dėl apskundimo tvarkos:

Žiniasklaidos atstovui negavus prašomos informacijos iš viešojo administravimo subjekto ar kitos valstybinės institucijos, jis turi teisę tokį atsisakymą skūsti įstatymų nustatyta tvarka.

Galimi apskundimo būdai: Seimo kontrolierių įstaigai (sprendimas rekomendacinio pobūdžio), Lietuvos administracinių ginčų komisijai (sprendimas privalomas), teismui (sprendimas privalomas).

II SKYRIUS

AKTUALI TEISMŲ PRAKTIKA

Pagrindinis BDAR tikslas – asmens duomenų apsauga. Kartu BDAR pabrėžiama, kad ši teisė nėra absoliuti ir turi būti derinama su kitomis pagrindinėmis teisėmis ir laisvėmis, tarp jų – saviraiškos ir informacijos laisve. Savo ruožtu, laisvė reikšti įsitikinimus, gauti ir skleisti informaciją bei idėjas yra vienas iš atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės, demokratinės valstybės pagrindų ir negali būti ribojama kitaip, kaip tik įstatymu, jei tai būtina apsaugoti žmogaus sveikatai, garbei ir orumui, privačiam gyvenimui, dorovei ar ginti konstitucinei santvarkai (Lietuvos Respublikos Konstitucijos 25 straipsnio 3 dalis). Saviraiškos laisvės ribojimas visada turi būti suvokiamas kaip išimtinio pobūdžio priemonė ir turi atitikti siekiamą tikslą: užkirsti kelią karo propagandai, dezinformacijai ar neapykantos kurstymui, apginti kitą svarbų viešąjį interesą ar apsaugoti žmonių teises ir laisves. Ribojimo išimtinumas pasižymi tuo, kad Konstitucijoje nustatytų galimų ribojimo pagrindų negalima aiškinti jų išplečiant, o Konstitucijoje įtvirtintas būtinumo kriterijus suponuoja tai, kad kiekvienu atveju ribojimo pobūdis, apimtis turi atitikti siekiamą tikslą.

Taigi Konstitucija garantuoja ir saugo visuomenės interesą būti informuotai. Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – EŽTT), savo praktikoje pabrėždamas pamatinį žiniasklaidos vaidmenį visuomenėje bei poreikį užtikrinti išskirtinę saviraiškos laisvės apsaugą nurodė, jog žiniasklaida atlieka gyvybiškai svarbų „viešojo sarginio šuns“ (*angl.* „public watchdog“) vaidmenį (1994-09-24 EŽTT sprendimas *Jersild prieš Danija*, 2012-02-07 sprendimas *Axel Springer prieš Vokietijos Federacinę Respubliką*). Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 10 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta teisė į saviraiškos laisvę, apimanti laisvę turėti savo nuomonę, gauti ir skleisti informaciją bei idėjas. Tačiau ši laisvė, kaip ir teisė į asmens duomenų bei privatumo apsaugą, nėra absoliuti.

Vadovaujantis BDAR 85 straipsnio 1 dalimi, valstybės narės teisėje teisė į asmens duomenų apsaugą pagal BDAR turi būti suderinta su teise į saviraiškos ir informacijos laisvę, įskaitant duomenų tvarkymą žurnalistikos tikslais ir akademinės, meninės ar literatūrinės saviraiškos tikslais. Lietuvos teisėje numatytos išimties nustatytos Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 4 straipsnyje (*Asmens duomenų tvarkymas ir saviraiškos ir informacijos laisvė*). Kai asmens duomenys tvarkomi žurnalistikos arba akademinės, meninės ar literatūrinės saviraiškos tikslais, netaikomi BDAR 8, 12–23, 25, 30, 33–39, 41–50, 88–91 straipsniai. Dažniausiai duomenys žurnalistikos tikslu tvarkomi remiantis BDAR 6 straipsnio 1 dalies f punkte įtvirtinta teisėtumo sąlyga: tvarkyti duomenis būtina siekiant teisėtų duomenų valdytojo arba trečiosios šalies interesų, išskyrus atvejus, kai tokie duomenų subjekto interesai arba pagrindinės teisės ir laisvės, dėl kurių būtina užtikrinti asmens duomenų apsaugą, yra už juos viršesni, ypač kai duomenų subjektas yra vaikas.

Svarbu pastebėti, kad pagal Visuomenės informavimo įstatymo 6 straipsnio 3 dalį valstybės ir savivaldybių institucijos bei įstaigos privalo Teisės gauti informaciją ir duomenų pakartotinio naudojimo įstatymo bei kitų įstatymų nustatyta tvarka teikti viešąją informaciją, taip pat turimą privačią informaciją, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus, kai privati informacija neteikiama. Pagal Visuomenės informavimo įstatymo 18 straipsnį, valstybės ir savivaldybių institucijos bei įstaigos, taip pat kitos įstaigos, įmonės ir organizacijos neteikia viešosios informacijos rengėjams ir (ar) skleidėjams, kitiems asmenims informacijos: kuri pagal įstatymus yra valstybės, tarnybos, profesinė, komercinė ar banko paslaptis arba yra privataus pobūdžio

informacija; neteikiama ir ta informacija, kurią teikti draudžia kiti įstatymai, nes jos suteikimas pakenktų valstybės saugumo ir gynybos interesams, baudžiamajam asmenų persekiojimui, skatintų pažeisti valstybės teritorijos vientisumą ar viešąją tvarką arba jos nesuteikimas užkirstų kelią teisės pažeidimams ar būtų labai svarbus žmonių sveikatai apsaugoti.

Kalbant apie institucijos ar įstaigos disponuojamos informacijos teikimą žurnalistams, būtina pažymėti, kad visuomenės teisės žinoti ir žmogaus teisės į privatumą pusiausvyra priklauso taip pat ir nuo valstybės įstaigos ar institucijos bei atitinkamai jose dirbančių asmenų veiklos specifikos. Pavyzdžiui, teikdamos informaciją apie ikiteisminio tyrimo bylas, teisėsaugos institucijos, prokuratūra vadovaujasi ikiteisminio tyrimo duomenų neskelbtinumo (Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 177 straipsnis) principu. Atsižvelgiant į tai, žurnalistai, viešosios informacijos rengėjai (skleidėjai) iki bylos nagrinėjimo teisme iš minėtų institucijų negali tikėtis gauti daugiau duomenų nei pripažins leistina prokuroras. Atkreiptinas dėmesys, kad visuomenės informavimo priemonėse skelbti nepilnamečių įtariamųjų, kaltinamųjų, nuteistųjų arba nukentėjusiųjų asmens duomenis, pagal kuriuos galima nustatyti jų asmens tapatybę, yra apskritai draudžiama.

Informacija, kurią rengiant nereikia kaupti papildomų duomenų, viešosios informacijos rengėjams ir (ar) skleidėjams, žurnalistams pateikiama ne vėliau kaip per vieną darbo dieną, o informacija, kurią rengiant reikia kaupti papildomus duomenis, – ne vėliau kaip per savaitę. Valstybės ir savivaldybių institucijos bei įstaigos, kitos biudžetinės įstaigos, atsisakiusios teikti viešąją informaciją viešosios informacijos rengėjui, ne vėliau kaip kitą darbo dieną turi raštu pranešti rengėjui apie atsisakymo suteikti informaciją priežastis (Visuomenės informavimo įstatymo 6 straipsnio 4, 5 dalys).

Akivaizdu, kad žurnalistų darbas yra tiesiogiai susijęs su viena iš pagrindinių kiekvieno asmens teisių – teise turėti įsitikinimus ir juos reikšti (informacijos laisve). Kaip jau minėta, žurnalistas, atsižvelgiant į jo statusą, turi teisę informaciją gauti operatyviai (Visuomenės informavimo įstatymo 6 straipsnio 4 dalį)

Lietuvoje pastebima išryškėjusi problema: valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų, taip pat kitų įstaigų, įmonių ir organizacijų tam tikrais atvejais nepagrįstas rėmimasis BDAR atsisakant teikti informaciją žurnalistikos tikslais. Daugiausia neaiškumų Teisės gauti informaciją ir duomenų pakartotinio naudojimo įstatymą įgyvendinančioms institucijoms kelia vis labiau populiarėjančių laisvai samdomų žurnalistų ir piliečių žurnalistikos atstovų statusas bei jų teisė gauti informaciją, ypač susijusią su asmens duomenimis.

Vadovaujantis Visuomenės informavimo įstatymo 4 straipsnio 1 dalimi, kiekvienas asmuo turi teisę laisvai reikšti savo mintis ir įsitikinimus, nevaržomai rinkti, gauti ir skleisti informaciją bei idėjas. Laisvė rinkti, gauti ir skleisti informaciją negali būti ribojama kitaip, kaip tik įstatymu, jei yra būtina apsaugoti konstitucinę santvarką, žmogaus sveikatą, garbę ir orumą, privatų gyvenimą, dorovę. Be to, remiantis Visuomenės informavimo įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 3 punktu, teisę užsirašinėti, fotografuoti, filmuoti, naudotis garso ir vaizdo technikos priemonėmis, taip pat kitais būdais fiksuoti informaciją, išskyrus šio įstatymo 13 straipsnyje nurodytus atvejus, turi kiekvienas asmuo (ne tik žurnalistas), o pareigą nenaudoti garso ir vaizdo įrašymo priemonių žurnalistas turi tik tuo atveju, kai to nenori informaciją teikiantis privatus, bet ne viešasis asmuo (Visuomenės informavimo įstatymo 41 straipsnis 2 dalies 9 punktas). Prašymą gavęs duomenų valdytojas turėtų objektyviai įvertinti, ar asmens duomenis prašantis pateikti duomenų gavėjas turi teisę tokią informaciją gauti.

Nors Visuomenės informavimo įstatyme pateikta žurnalisto sąvoka, pagal kurią *žurnalistas – fizinis asmuo, kuris profesionaliai renka, rengia ir teikia medžiagą viešosios informacijos rengėjui ir (ar) skleidėjui pagal sutartį su juo ir (ar) yra žurnalistų profesinės organizacijos narys (Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 85 dalis)*, tačiau besikeičianti socialinė situacija demonstruoja faktą, kad įstatymo sąvoka nebeatitinka šių dienų aktualijų ir neturėtų būti suprantama siaurai.

Pagal teismų formuojamą praktiką, siekiant atsižvelgti į saviraiškos laisvės svarbą visai demokratinei bendruomenei, su ja susijusias sąvokas, įskaitant žurnalistiką, reikia aiškinti plačiai. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (ESTT) praktikoje laikomasi nuostatos, jog asmens duomenų tvarkymu tik žurnalistikos tikslais laikoma tokia veikla, kurios vienintelis tikslas – atskleisti visuomenei informaciją, nuomones arba idėjas (2019-02-14 ESTT sprendimas byloje Nr. C-345/17). Žurnalistikos tikslas suprantamas plačiai, neapsiribojant profesionalia žurnalistine veikla. Išimtis žurnalistikos veiklai nėra siejama su darbo teisiniais santykiais konkrečioje žiniasklaidos priemonėje ar profesiniu priklausymu žurnalistų profesinei organizacijai. Ji suteikiama kiekvienam asmeniui, įsitraukusiam į žurnalistikos veiklą. EŽTT yra išaiškinęs, kad šiandieninėje visuomenėje ne tik žiniasklaida gali atlikti viešojo intereso sergėtojo funkciją – panašų vaidmenį vaidina ir įvairios nevyriausybines organizacijos, viešosios įstaigos, asociacijos.

Žurnalistikos veikla – tokia veikla, kurios tikslas – bet koku perdavimo būdu visuomenei skleisti informaciją, nuomones ar idėjas. Tai, kad asmuo nėra profesionalus žurnalistas, nereiškia, kad negalima taikyti žurnalistinės išimties.

Be kita ko, LVAT yra nustatęs, jog Visuomenės informavimo įstatymą reikia aiškinti plačiai, apimant ne tik tradicines, bet ir šiuolaikines, nors tiesiogiai ir nereglamentuotas elektroninių visuomenės informavimo priemonių formas, dėmesį kreipiant ne į formaliuosius tokių informavimo priemonių organizavimo požymius, o į jų realiai vykdomas funkcijas.

Svarbu paminėti, kad žurnalistikos tikslas nėra siejamas išimtinai su informacijos paskelbimu, tačiau apima ir tokius asmens duomenų tvarkymo veiksmus kaip duomenų rinkimas, siekiant skleisti visuomenei informaciją, nuomones arba idėjas. Vien ta aplinkybė, jog rinkti asmens duomenys nebuvo paskelbti viešai, nereiškia, kad asmens duomenų tvarkymas atliktas ne žurnalistikos tikslu. Vertėtų atkreipti dėmesį į tai, kad Visuomenės informavimo įstatymas ir Lietuvos visuomenės informavimo etikos kodeksas įpareigoja žurnalistus visuomenei pateikti tik patikrintą, tikrą informaciją, todėl prieš kreipdamasis dėl informacijos suteikimo žurnalistas nebūtinai privalo būti įsitikinęs, kad žurnalistinio tyrimo prielaida pasitvirtins. Suprantama, kad atliekant žurnalistinį tyrimą gali būti situacijų, kad tyrimo objektu esanti informacija atlikus tyrimą nepasitvirtina, todėl nėra skelbiama. Vis dėlto toks duomenų rinkimas neabejotinai atliktas žurnalistikos tikslu. Taip pat svarbu pabrėžti, kad prašomos informacijos gavimas savaime nereiškia teisėto jos skleidimo visuomenei visa apimtimi. Už paskelbtą informaciją yra atsakingas ją paskelbęs asmuo, viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas), kuris kiekvienu atveju ir turi įvertinti kiek ir kokios informacijos tikslinga paskelbti. Savo ruožtu negalima teigti, kad bet kokia internete paskelbta informacija, kurioje yra asmens duomenų, patenka į sąvoką „žurnalistikos veikla“ ir todėl jai taikomos išimtys, leidžiančios nukrypti nuo duomenų apsaugos reikalavimų. Ne kiekviena informacija, paskelbta internete kartu su asmens duomenimis, patenka į „žurnalistikos veiklos“ sampratą.

BDAR preambulės 153 konstatuojamoje dalyje nustatyta, „kad būtų atsižvelgta į teisės į saviraiškos laisvę svarbą demokratinėje visuomenėje, su šia laisve susijusias sąvokas, kaip

antai žurnalistika, būtina aiškinti plačiai“. Pavyzdžiui, teismų praktikoje pasisakoma, kad „žurnalistikos tikslais“ sąvoką reikia aiškinti vadovaujantis Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 75 dalimi („informacija, skirta viešai skleisti“) ir vadovaujantis šio įstatymo 14 straipsnio 3 dalimi („kai ji padeda atskleisti įstatymų pažeidimus ar nusikalstamas veikas, taip pat kai informacija yra pateikiama viešai nagrinėjant bylą. Be to, informacija apie viešojo asmens privatų gyvenimą gali būti skelbiama be jo sutikimo, jeigu ši informacija atskleidžia visuomeninę reikšmę turinčias privataus šio asmens gyvenimo aplinkybes ar asmenines savybes“), t. y. „žurnalistikos tikslas“, kai informacija aktuali visuomenės informavimui arba viešajam interesui.

Atsižvelgus į paminėtą, taip pat įvertinus konkrečių fizinių asmenų – interneto tinklaraščių autorių, veiklos pobūdį ir jų vykdomas viešosios informacijos teikimo visuomenei funkcijas, akivaizdu, kad jie gali būti pripažįstami *sui generis* informacinės visuomenės informavimo priemonių valdytojais, taigi ir viešosios informacijos rengėjais ir (ar) skleidėjais, o jų interneto tinklaraščiai – informacinės visuomenės informavimo priemonėmis Visuomenės informavimo įstatymo prasme (2009-04-20 LVAT sprendimas byloje Nr. A-444-70/2009).

Remiantis šiuo išaiškinimu interneto tinklaraščių (blogų) valdytojai yra viešosios informacijos rengėjai (skleidėjai) ir privalo užtikrinti skelbiamos informacijos teisėtumą. Taigi nepaisant to, kad tokių piliečių žurnalistų veikla bei teisinis statusas nėra specifiskai reglamentuoti Visuomenės informavimo įstatyme, tai nesudaro pagrindo teigti, jog paskyrų, blogų, informacinių visuomenės informavimo priemonių valdytojai yra eliminuojami iš teisinio reguliavimo sferos. Tokie asmenys pagal vykdomą veiklą prilyginami viešosios informacijos rengėjams (skleidėjams), o jų valdoma priemonė, kuria teikiama tam tikro turinio informacija visuomenei – visuomenės informavimo priemonei.

Duomenų gavėjas – fizinis arba juridinis asmuo, valdžios institucija, agentūra ar kita įstaiga, kuriai atskleidžiami asmens duomenys, nesvarbu, ar tai trečioji šalis ar ne (BDAR 4 straipsnio 9 punktas).

Aptariamam atveju, duomenų gavėjais galėtų būtų laikomi:

žurnalistai; viešosios informacijos rengėjai – audiovizualinės žiniasklaidos paslaugos teikėjas, radijo programų transliuotojas, leidykla, kino, garso ar vaizdo studija, informacijos, reklamos ar viešųjų ryšių agentūra, redakcija, informacinės visuomenės informavimo priemonės valdytojas, nepriklausomas kūrėjas, *žurnalistas ar kitas asmuo, rengiantys ar pateikiantys skleisti viešąją informaciją (Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 76 dalis); viešosios informacijos skleidėjai* – audiovizualinės žiniasklaidos paslaugos teikėjas, retransliuotojas, asmuo, teikiantis Lietuvos Respublikos vartotojams televizijos programų ir (ar) atskirų programų platinimo internete paslaugas, dalijimosi vaizdo medžiaga platformos paslaugos teikėjas, radijo programų transliuotojas, *informacinės visuomenės informavimo priemonės valdytojas ar kitas asmuo, skleidžiantis viešąją informaciją visuomenei ir atsakantis už tos informacijos teisėtumą šio ir kitų įstatymų nustatyta tvarka (Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 77 dalis).*

Teisė rinkti (gauti) informaciją yra sudėtinė saviraiškos laisvės dalis. Saviraiškos laisvės ribojimas galimas tik tuomet, kai jis yra teisėtas, proporcingas ir būtinas demokratinėje visuomenėje. Šie saviraiškos laisvės ribojimo pagrindai išplaukia iš gausios EŽTT Konvencijos 10 straipsnio taikymo praktikos. Konvencijos 10 straipsnis kiekvienai valstybei (Konvencijos dalyvei) nustato neigiamas ir pozityvias pareigas, kurias valstybė privalo

įgyvendinti tam, kad būtų užtikrinta saviraiškos laisvė. Pagal bendrąją Konvencijos 10 straipsnio taikymo taisyklę bet kokie saviraiškos laisvės apribojimai yra neskatinami.

Iš tarptautinių teismų plėtojamos jurisprudencijos matyti, kad, siekdami suderinti teisę į privataus gyvenimo apsaugą ir teisę į saviraiškos laisvę, EŽTT ir ESTT nustatė kelis atitinkamus kriterijus, į kuriuos reikia atsižvelgti, būtent: indėlį į bendrojo (viešojo) intereso diskusiją, aptariamo asmens žinomumą, reportažo temą, ankstesni duomenų subjekto elgesį, publikacijos turinį, formą ir pasekmes, būdą ir aplinkybes, kuriomis informacija gauta, ir jos atitiktį tikrovei. Be to, reikia atsižvelgti į duomenų valdytojo galimybę imtis priemonių, kurios leistų sumažinti kišimosi į privatų gyvenimą apimtį (*2017-06-27 EŽTT Satakunnan Markkinapörssi Oy ir Satamedia Oy prieš Suomiją, 2019-02-14 ESTT sprendimas byloje Nr. C-345/17*).

Kalbant apie viešojo ir privataus asmens statuso skirtumus atkreiptinas dėmesys, kad viešasis asmuo dėl savo padėties visuomenėje nesinaudoja tokios pačios apimties privatumo apsauga kaip privatus asmuo, viešojo asmens privatumo apsaugos ribos yra daug siauresnės.

Atsižvelgiant į tai, kad viešasis asmuo savo padėtį visuomenėje išsikovoja iš dalies būtent dėl visuomenės dėmesio jam, taip pat į tai, kad viešojo asmens elgesys daro įtakos kitų visuomenės narių gyvenimui, jis negali pretenduoti į tokį pat privataus gyvenimo gynimą kaip ir privatus asmuo. Kita vertus, viešasis asmuo taip pat turi teisę į privatų gyvenimą. Informacijos apie viešąjį asmenį negalima rinkti ir skelbti bet koku būdu ar skelbti bet kokią informaciją. Informaciją apie viešojo asmens gyvenimą būtina rinkti teisėtais būdais (*2012-11-15 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – LAT) nutartis byloje Nr. 3K-3-481/2012*).

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2002-10-23 nutarime „Dėl Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 8 straipsnio ir 14 straipsnio 3 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ yra pažymėjęs, kad visuomeninėje ir politinėje veikloje dalyvaujančių asmenų asmeninės savybės, jų elgesys bei kai kurios privataus gyvenimo aplinkybės gali turėti reikšmės viešiesiems reikalams. Visuomenės interesas apie šiuos asmenis žinoti daugiau negu apie kitus yra konstituciškai pagrįstas. Minėtas interesas nebūtų užtikrintas, jeigu kiekvienu konkrečiu atveju skelbiant visuomeninę reikšmę turinčią informaciją apie visuomeninėje ir politinėje veikloje dalyvaujantį asmens privatų gyvenimą būtų reikalingas šio asmens sutikimas. Vadinas, žiniasklaida gali be asmens sutikimo informuoti visuomenę apie tokio asmens privatų gyvenimą tokiu mastu, koku to asmens asmeninės savybės, elgesys, kitos privataus gyvenimo aplinkybės gali turėti reikšmės viešiesiems reikalams ir dėl to skelbiama informacija turi visuomeninę reikšmę. Visuomeninėje ir politinėje veikloje dalyvaujantis asmuo negali nesitikėti didesnio visuomenės ir žiniasklaidos dėmesio (nutarimo 8 punktas).

Pastaraisiais metais viešojo asmens sąvoka ypatingai išsiplėtė. Tai nulėmė tiek įstatymų leidėjo priimti Visuomenės informavimo įstatymo pakeitimai, tiek pasikeitusi LVAT praktika. *Viešasis asmuo yra: 1) valstybės politikas; 2) teisėjas; 3) valstybės ar savivaldybės pareigūnas, valstybės tarnautojas, asmuo, valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje dirbantis pagal darbo sutartį, jeigu jo priimami sprendimai ar veikla daro įtaką visuomenei, taip pat šiose institucijose ar įstaigose sudarytų darbo grupių, komitetų, komisijų, tarybų ir kitų kolegialių institucijų narys; 4) valstybės ar savivaldybės kontroliuojamos įmonės ar įstaigos vadovas arba valdymo organo narys; 5) politinės partijos valdymo organo arba rinkimų komiteto narys; 6) kandidatas rinkimuose (viešojo asmens statusas išlaikomas ir po rinkimų laikotarpiu, kuris yra lygus vienai kadencijai tos institucijos, į kurią asmuo kandidatavo); 7)*

juridinio asmens, kuris sudaro viešųjų pirkimų sutartis ir (arba) vykdo viešųjų pirkimų sutartis subrangovo teisėmis, vadovas arba dalyvis, turintis 1/4 ar daugiau balsų dalyvių susirinkime; 8) lobistas arba asmuo, kuris veikia lobistinę veiklą vykdančių juridinių asmenų vardu; 9) asociacijos arba viešosios įstaigos, kurios per pastaruosius 4 metus yra gavusios valstybės ir (arba) savivaldybių finansavimą, vadovas arba dalyvis, turintis 1/4 ar daugiau balsų dalyvių susirinkime; 10) visuomenėje žinomas fizinis asmuo, populiarus socialinių tinklų veikėjas arba tinklaraštininkas, formuojantys tikslinių visuomenės grupių nuomonę įvairiais klausimais ir (arba) už šią veiklą gaunantys pajamas, jeigu jų veikla turi reikšmės viešiesiems reikalams; 11) kitas fizinis asmuo, turintis viešojo administravimo įgaliojimus ir (arba) administruojantis viešųjų paslaugų teikimą, ir (arba) dėl savo veiksmų ar padėties patekęs į viešumą, jeigu jo veikla turi reikšmės viešiesiems reikalams (Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 74 dalis).

LVAT yra pažymėjęs, kad buvusio Seimo nario, kuris nebelaikė savęs viešuoju asmeniu, privatumo apribojimas pripažintas proporcingu. Visgi asmens viešumas savaime nepasibaigia kartu su pareigų pasibaigimu, todėl publikacijoje nagrinėtas viešosios tvarkos (kelių eismo taisyklių) pažeidimo atvejis tenkino aiškų visuomenės interesą žinoti. Teismas pažymėjo, kad laikotarpio, kurį asmuo, pabaigęs vykdyti aktyvią visuomeninę veiklą, nebegali būti laikomas viešuoju, teisės aktai nenustato, todėl kiekviena situacija turi būti vertinama individualiai, atsižvelgiant į asmens vykdomą veiklą, visuomenės lūkesčius buvusių Seimo narių atžvilgiu ir panašiai, o konkrečiu laikotarpiu to iš anksto apibrėžti nėra įmanoma. Buvo pabrėžtas realus tam tikros visuomenės dalies interesas gauti informaciją, iliustruotą asmens nuotrauka, siekiant užkirsti kelią tolesniems veiksams, galbūt pažeidžiantiems visuotinai pripažįstamas gero elgesio taisykles, o pareiškėjo nuotraukos pateikimo kompozicija yra žurnalistų saviraiškos būdas (2021-03-17 LVAT nutartis administracinėje byloje Nr. eA-323-492/2021).

Kitoje byloje, LVAT pakeitė iki tol plėtotą praktiką priėmęs sprendimą administracinėje byloje, kurioje vertino TOP turtingiausių asmenų sąrašę paskelbtos informacijos apie pareiškėją teisėtumą bei išplėtė viešojo asmens sąvoką. Išplėstinės teisėjų kolegijos nuomone, Visuomenės informavimo įstatyme įtvirtinta viešojo asmens sąvoka turėtų būti aiškinama atsižvelgiant į EŽTT jurisprudenciją šiuo klausimu. Šios bylos atveju nebuvo ginčo dėl to, kad pareiškėja neturi viešojo administravimo įgaliojimų, neadministruoja viešųjų paslaugų teikimo, dėl savo darbo pobūdžio nuolat nedalyvauja valstybinėje ar visuomeninėje veikloje. Vis dėlto, išplėstinės teisėjų kolegijos vertinimu, turtingiausi šalies asmenys užima tokią padėtį visuomenėje, dėl kurios jų veikla, susijusi su jų turto valdymu, turi reikšmės viešiesiems reikalams (daugelio darbo vietų kūrimui, verslo aplinkai, mokesčių į valstybės biudžetą surinkimui), todėl jie yra viešieji asmenys tiek Konvencijos, tiek Visuomenės informavimo įstatymo prasme.

Šioje byloje Teismas suformulavo labai svarbią nuostatą, kad viešųjų asmenų viešumo lygis nėra vienodas. Teismas pažymėjo, jog viešų asmenų teisė išlaikyti savo privatų gyvenimą slaptu yra iš principo platesnė tuo atveju, kai jie neužima jokių oficialių pareigų ir yra labiau ribota, kai jie tokias pareigas užima (2021-09-15 LVAT sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2066-624/2021).

Viešojo asmens sąvokos plėtojimo aspektu svarbu pažymėti, kad vienoje byloje LVAT neanalizavo Visuomenės informavimo įstatyme pateiktos viešojo asmens sąvokos (pagal kurią pareiškėjas neatitiko nei vieno viešojo asmens kriterijaus), nenurodė jokios konkrečios teismų praktikos, kuria remiantis paramos politinei partijai skyrimas galėtų būti pripažintas kriterijumi

asmenį priskirti viešųjų asmenų kategorijai, tačiau suformulavo praktiką, jog apie asmenį skleidžiamos informacijos aktualumas visuomenei savaime lemia asmens pripažinimą viešuoju asmeniu bei įtvirtino nuostatą, kad asmuo viešuoju gali būti pripažįstamas ir tik vienam konkrečiam atvejui, vienai individualiai situacijai (*2021-10-27 LVAT nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2078-815/2021*).

LVAT atskleidė siekį plėsti viešojo asmens sąvoką ir pasisakė dėl būtinybės įvertinti, ar dalyvavimas viešuosiuose pirkimuose turi reikšmės asmenį priskiriant viešųjų asmenų kategorijai. Teisėjų kolegija pabrėžė, jog viešųjų išteklių kriterijus yra vienas esminių atskleidžiant viešųjų asmenų kategoriją. Šiuo klausimu Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos rezoliucijos Nr. 1165 (1998) dėl teisės į privatumą 7 punkte įtvirtinta, kad viešieji asmenys yra asmenys, užimantys pareigas valstybės tarnyboje ir (ar) naudojantys viešuosius išteklius, ir, apskritai, visi tie, kurie atlieka reikšmingą vaidmenį visuomeniniame gyvenime (politikos, ekonomikos, meno, socialinėje, sporto ar bet kurioje kitoje srityje) (*2021-11-17 LVAT nutartis administracinėje byloje Nr. eP-83-602/2021*).

LVAT aiškindamas ir taikydamas viešojo asmens sąvoką pabrėžė, kad net tais atvejais, kai trečiasis suinteresuotas asmuo neturi viešojo administravimo įgaliojimų, neadministruoja viešųjų paslaugų teikimo, dėl savo darbo pobūdžio nuolat nedalyvauja valstybinėje ar visuomeninėje veikloje, sprendžiant dėl šio asmens prikyrimo viešajam yra vertinama ir tai, ar tokio asmens veikla turi reikšmės viešiesiems reikalams <...>. „EŽTT pats ne kartą yra brėžęs viešojo asmens ribas ir jo jurisprudencijoje į šią kategoriją yra patekę ne tik renkami valdžios pareigūnai ar įžymybės, bet ir verslininkai <...>, žurnalistai bei teisininkai <...>, pasižymėję akademikai <...>, taip pat kiti atitinkamą padėtį visuomenėje užimantys ar į viešą sferą įsitraukę asmenys <...>“ (*2022-02-03 LVAT sprendimas byloje Nr. eA-51-822/2022*).

Verta pažymėti, kad viešojo asmens sampratos pasikeitimas atspindi ir besikeičiančią visuomenės socialinę situaciją bei įvertinimą vis daugiau sričių, kuriose veikdamas asmuo daro reikšmingą įtaką visuomenei ir pagrįstai ją domina.

Duomenų teikimo kontekste itin svarbus – viešasis interesas, kuris paprastai yra susijęs su klausimais, kurie daro poveikį visuomenei tokia apimtimi, kad ji gali teisėtai jais domėtis, kurie traukia jos dėmesį ar kurie reikšmingai jai rūpi, ypač tuo, kad jie daro poveikį gyventojų gerovei ar bendruomenės gyvenimui. Taip pat yra su klausimais, dėl kurių gali kilti didelių prieštaravimų, kurie yra susiję su svarbiu socialiniu klausimu ar problema, apie kurią visuomenė turėtų interesą būti informuota (*2017-06-27 EŽTT sprendimas byloje Satakunnan Markkinapörssi Oy ir Satamedia Oy prieš Suomiją*).

LVAT, išnagrinėjęs administracinę bylą dėl Vyriausybės pasitarimo garso įrašo, pripažino, kad Vyriausybės kanceliarijos 2018 m. spalio 4 d. atsisakymas pateikti informaciją, įrašytą garso įrašė, pažeidė pareiškėjų – žurnalisčių teisę gauti, rinkti ir skleisti informaciją. Teismo nutartyje konstatuojama, kad Vyriausybės kanceliarija, vykdydama viešąsias funkcijas, padarė 2018 m. spalio 3 d. Vyriausybės pasitarimo garso įrašą ir jame esančią informaciją apie Vyriausybės veiklą disponavo pareiškėjų prašymų pateikimo metu – 2018 m. spalio 4 d. Taigi turėjo galimybę per vieną darbo dieną, kaip nustato Visuomenės informavimo įstatymas, sudaryti galimybę su juo susipažinti.

LVAT nutartyje pažymima, kad Vyriausybės kanceliarija byloje nepateikė jokių įrodymų, kad negalėjo atskleisti informacijos apie Vyriausybės pasitarimą (kuris yra viena iš Vyriausybės veiklos organizacinių formų) dėl to, kad toks ribojimas buvo būtinas pagal įstatymus ir

demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teises bei laisves ir Konstitucijoje įtvirtintas vertybes. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad visų viešojo sektoriaus disponuojamų ir apskritai prieinamų dokumentų – ne tik susijusių su politiniu procesu, bet ir su teisiniu ir administraciniu procesu – viešinimas yra esminė priemonė plėsti teisę žinoti, ir tai yra pagrindinis demokratijos principas.

Kitoje byloje, LVAT rėmėsi tarptautinių teismų suformuota praktika, jog tuo atveju, kai privati bendrovė nusprendžia dalyvauti sandoriuose, susijusiuose su didelėmis viešosiomis lėšomis, ji savanoriškai atveria savo veiklą didesniai visuomenės domėjimuisi. Juolab tais atvejais, kai tvirtinama, jog tokie sandoriai buvo žalingi viešiesiems finansams (2007-11-27 EŽTT sprendimas byloje *Timpul Info-Magazin ir Anghel prieš Moldova*, 34 p.) Iš esmės tas pats pasakytina ir apie privatų asmenį, kuris išitraukia į viešą sferą – Teismas byloje, kurioje rangovas atliko remonto darbus valstybės finansuojamose institucijose, nusprendė, jog tokiu būdu jis yra viešųjų lėšų gavėjas; privatūs asmenys, išitraukdami į viešą sferą, patys save atveria didesniai tikrinimui, o tinkamas viešųjų lėšų panaudojimas neabejotinai yra viešojo intereso dalis (2010-12-21 EŽTT sprendimas byloje *Novaya Gazeta v Voronezhe prieš Rusiją*, 46–48 p.).

Šioje byloje po proceso atnaujinimo LVAT išplėstinė teisėjų kolegija nesutiko su atsakovo, pirmosios instancijos teismo ir LVAT teisėjų kolegijos išvada, kad Publikacijos tikslas galėjo būti pasiektas ir neatskleidus trečiojo suinteresuoto asmens duomenų. LVAT išplėstinė teisėjų kolegija nusprendė, jog neatskleidžiant galutinės naudos, siejamos su viešaisiais pirkimais, gavėjo bei jo sąsajų su perkančiąja organizacija, ta Publikacijos dalis iš esmės prarastų savo prasmę, nes vien abstrahuotos informacijos pateikimas, su ja susipažįstančiai visuomenei paliekant erdvę spekuliuoti apie organizacijas (jose dirbančius ar kitaip su jų veikla tiesiogiai susijusius asmenis) siejusius ryšius, jų artimumą ir svarbą neleistų plačiai publikai suprasti tikrosios padėties aprašomoje sferoje, ir taip iš tiesų prisidėti prie viešojo intereso, susijusio su tinkamu viešųjų finansų panaudojimu, diskusijos. Susiklosčiusiomis aplinkybėmis siauresnės apimties duomenų pateikimas pareiškėjui leistų tik deklaratyviai realizuoti savo teisę į informaciją ir saviraiškos laisvę.

Kartu Teismas pažymėjo, jog priešingai nei privatus asmuo, nežinomas visuomenei, viešasis asmuo negali reikalauti ypatingos jo privataus gyvenimo apsaugos. Be to, išplėstinė teisėjų kolegija, atsižvelgdama į trečiojo suinteresuoto asmens statusą, įvertinusi Publikacijos turinį, jos tekstą ir kontekstą, sprendė, jog šiuo konkrečiu atveju Publikacijoje viešasis asmuo minimas kontekste, susijusiame su viešojo intereso objektu (viešųjų pirkimų klausimu, t. y. viešųjų išteklių skirstymu ir naudojimu), o pranešti faktai prisidėjo prie diskusijos demokratinėje visuomenėje. Taip pat pabrėžė, jog Publikacijoje paskelbta informacija apie trečiąjį suinteresuotą asmenį – jo vardas, pavardė ir giminystės ryšys su kito ūkio subjekto darbuotoja – nebuvo pateikta kaip pikantiška ar smalsumą žadinanti, o atvirkščiai – vertintina kaip būtina ir prisidedanti prie viešojo intereso diskusijos bei supažindinanti visuomenę su Publikacijoje nagrinėta viešųjų pirkimų tema (2022-02-03 LVAT sprendimas byloje Nr. eA-51-822/2022).

Informacijos rinkimas yra svarbus parengiamasis žurnalistikos žingsnis ir yra neatsiejama, saugoma spaudos laisvės dalis. Todėl, atsižvelgiant į Konvencijos 10 straipsnyje saugomą interesą, įstatymai negali leisti savavališkų apribojimų, kurie gali tapti netiesioginės cenzūros forma, valdžios institucijoms sukuriant kliūtis rinkti informaciją (2006-04-26 EŽTT sprendimas byloje *Dammann prieš Šveicariją, pareiškimo Nr. 77551/01*).

Taigi, įvertinus pateiktą teismų praktiką, sprendžiant klausimą dėl informacijos teikimo turi būti vertinamas: (1) visuomenės interesas žinoti prašomą pateikti informaciją, (2) galimos neigiamos pasekmės, jeigu tokia informacija būtų pateikta, ir (3) ar visuomenės interesas informaciją žinoti nenusveria galimų neigiamų pasekmių.

Teisės aktai:

1. [Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija](#)
2. [Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos rezoliucija Nr. 1165 \(1998\)](#)
3. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB ([Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas](#))
4. [Lietuvos Respublikos Konstitucija](#)
5. [Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas](#)
6. [Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas](#)
7. [Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją ir duomenų pakartotinio naudojimo įstatymas](#)
8. [Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas](#)

Teismų praktika:

Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika:

1. 1986-07-08 sprendimas byloje Lingens prieš Austriją, pareiškimo Nr. 9815/82
2. 1991-05-23 sprendimas byloje Oberschlick prieš Austriją, pareiškimo Nr. 11662/85
3. 2002-02-26 sprendimas Krone Verlag GmbH & Co. KG prieš Austriją, pareiškimo Nr. 34315/96
4. 2004-06-24 sprendimas byloje Von Hannover prieš Vokietiją, pareiškimo Nr. 59320/00
5. 2005-06-14 sprendimas byloje Minelli prieš Šveicariją, pareiškimo Nr. 14991/02
6. 2006-04-26 sprendimas byloje Dammann prieš Šveicariją, Nr. 77551/01
7. 2006-10-17 sprendimas byloje Gourguenidze prieš Gruziją, pareiškimo Nr. 71678/01
8. 2007-07-14 sprendimas byloje Hachette Filipacchi Associés prieš Prancūziją, pareiškimo Nr. 71111/01
9. 2007-11-27 sprendimas byloje Timpul Info-Magazin ir Anghel prieš Moldovą, Nr. 42864/05
10. 2009-01-15 sprendimas byloje Reklos ir Davourlis prieš Graikiją, pareiškimo Nr. 1234/05
11. 2009-07-23 sprendimas byloje Hachette Filipacchi Associés (ICI PARIS) prieš Prancūziją, pareiškimo Nr. 12268/03
12. 2010-12-21 sprendimas byloje Novaya Gazeta v Voronezhe prieš Rusiją, Nr. 27570/03
13. 2012-02-07 sprendimas byloje Von Hannover prieš Vokietiją, pareiškimų Nr. 40660/08 ir 60641/08
14. 2016-11-08 sprendimas byloje Magyar Helsinki Bizottság prieš Vengriją, pareiškimo Nr. 18030/11

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika:

1. 2003-11-06 sprendimas byloje Nr. C-101/01
2. 2008-12-16 sprendimas byloje Nr. C-73/07
3. 2017-06-27 sprendimas Satakunnan Markkinapörssi Oy ir Satamedia Oy prieš Suomiją, Nr. 931/13
4. 2019-02-14 sprendimas byloje Nr. C-345/17
5. 2021-06-22 sprendimas byloje Nr. C-439/19

Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktika:

1. 2002-10-23 nutarimas Nr. 36/2000

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika:

1. 2009-04-20 sprendimas byloje Nr. A-444-70/2009
2. 2011-04-28 nutartis byloje Nr. A-62-787/2011
3. 2012-07-26 nutartis byloje Nr. A-858-2133-12
4. 2012-09-10 nutartis byloje Nr. A-525-1460/2012
5. 2016-11-14 nutartis byloje Nr. A-2115-525/2016
6. 2019-12-11 nutartis byloje Nr. eA-3316-629/2019
7. 2020-01-22 nutartis byloje Nr. eA-58-261/2020
8. 2020-06-03 nutartis byloje Nr. eA-1056-442/2020
9. 2021-03-17 nutartis byloje Nr. eA-323-492/2021
10. 2021-09-15 sprendimas byloje Nr. eA-2066-624/2021
11. 2021-10-27 nutartis byloje Nr. eA-2078-815/2021
12. 2021-11-17 nutartis byloje Nr. eP-83-602/2021
13. 2022-02-03 sprendimas byloje Nr. eA-51-822/2022
14. 2022-02-09 nutartis byloje Nr. eA-146-415/2022

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika:

1. 2008-01-02 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-2/2008
2. 2012-11-15 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-481/2012
3. 2016-06-21 nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-206-303/2016